

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Б У Д Ъ Г О Т О В /

17-ше (3717) №,
2025 ий 30 апрель,
вүргече

0+

Ямде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

«Онарын уныкаже
мый улам!» –
конкурсыт ушнышо
кажне йоча
тыге кугешнен
ойлен.

3-шо лаштык

Волыкын,
янлыкын
лұмыштыжө «ш»,
«с», «ч» да вес пич
йўкан буква-влак улыт
гын, мо лиеш?

5-ше лаштык

Туныктышо-влак,
19 майлан
пӧлеклалтше
урок – лач
тыланда.

6-шо лаштык

ПОДПИСКЕ

2025 ийын кокымшо пел-
ийжылан «Ямде лий»
газетлан подпискым ышташ
вашкыза.

Индекс – П4696.
Ак – 501 тенгеат 42 ыр
(Марий Элыште).

Красновыт тукым (Морко район) да «Движение
Первых» регионсы толкын вуйлатыше О.В.Мелентьева.

Родо-тукым шарна – герой ила

Мо тыгас еш архив? Эн
тўнжӧ – еш, родо-тукым нер-
ген шарнымаш. Мом еш шинча-
сорта семын арала. Тиде тошто
фото-влак, документла, медаль,
серыш-шамыч, арверла да молат.
Кажныже кугезе кылым, шар-
нымашым арала. Чыла тиде са-
мырык енлан шерге пӧлек гай
лийшаш. Еш архив тукумын эр-
тыме корныжым, йўлажым пал-
дара да рашемда. Сандене тудым
утларак шымлыман.

Ўдыр-рвезе-шамычым тиде
поро пашам шукташ Марий Эл

Республикысе «Эр вий» йоча да
самырык-влакын ушемышт» мер
организаций ий еда кумыланда.
«Мыйын еш архивем» респуб-
ликусе конкурсым тений кум-
лымшо гана эртарен. Тудо Кугу
Ачамланде сарыште Сенымашлан
80 ий теммылан пӧлеклалтын.
Йошкар-Оласе Самырык-влакын
полатыштышт 26 апрельыште
конкурсын финалже лийын. Туш-
ко республикусе тўрлӧ район ден
ола гыч 50 еш погынен.

Умбакежсе – 3-шо лаштыкыште,
Людмила Григорьеван фотожо.

Шымлыме паша – историйым радамла

ий теммылан пӧлеклалтын. Курькмарий, Волжский, У Торъял, Кужэнгер, Морко, Килемар районла, Йошкар-Ола да Волжск ола гыч 24 пашам жюри аклен. Конференций Йошкар-Оласе «Герои Отечества» музейно-патриотический рӱдериште эртаралтын. Кум тангасыште сенгыше-шамычым палемденит. Тӱрлӧ номинацийыште икымше верым сенген налын: Никита Мачайкин (Волжский, Шарача), Виктория Щербакова (Кужэнгер, Шӱдымарий), Мария Дмитриева, Дарья Абатнина («Роза ветров» рӱдер). Тунемше-влакын шымлыме пашашт эртыме корным шарнаш да чын аклаш полшат.

*Людмила ГРИГОРЬЕВА ямдылен.
Снимкыште: Никита Мачайкин –
туныктышыжо М.М.Михайлова
дене пырля.
Фотом школ архив гыч налме.*

Республикыште тӱрлӧ школышто тунемше-шамыч шымлыме пашашт дене «Край родной марийский» краеведений конференцийыш ий еда ушнат. Тудым Йошкар-Оласе «Роза ветров» йоча да самырык-влак рӱдер эртарат. Тений конференций Кугу Ачамланде сарыште Сенгымашлан 80

Камай патыр

Шукерте огыл Арын школышто Марий талешке кечылан пӧлеклалтше пайрем эртаралтын. Кажне класс ик талешке дене палдарен. Нылымше класс гыч ты мероприятийыш Гавриил Александров ушнен. Тудо Шернур да Кужэнгер велысе Камай патыр нерген каласкален. Талешке марий калык верч одо патыр дене

лӱдде крдалын. Тушман сенгалтын да, войскажым поген, шке кундеммышкыже касен. А Шернур велне кызытат Камай чонга уло. Южгунам, тура кечывалым да пелйӱдым, патырын ӱмылкаже шинчалан коеш, манит калыкыште.

*Олимпиада ВАСИЛЬЕВА.
Морко район.*

Чапле ончер

22-23 апрельыште Чакмарий кыдалаш школышто Звенигово краеведений тоштер пашам быштен. Тоштер пашаен-влак мыланна «Сохрани и помни» ончер проектым конденит. Кок кече жапыште ятыр ӱдыр-рвезе тушко ушнен. Ме, 5-ше «Б» классыште тунемше-шамыч, класс вуйлатыше дене пырля выставкыш миенна (снимкыште). Экскурсий мыланна пеш келшен. Кугу сарын геройжо-шамыч, тылыште тыршыше-влак нерген шуко ум пален налын. Мастер-классыште фронтовой серыш дене палыме лийынна, георгиевский тасмам да брошкым ышташ тунемынна. Музей пашаен-влаклан таум ойлена!

*Аделина РОМАНОВА.
Звенигово, Чакмарий.
Фотом школ архив гыч налме.*

Российысе увер

Кугу Ачамланде сарыште крдалше геройда дене «Бессмертный полк России онлайн» акцийыште палдарыза. Фотом да герой нерген уверым 2025.polkrf.ru сайтыште верандыза.

«Культура для школьников» тӱвыра да туныктымо проект радамыште «Летопись сердец» российысе патриотизм акций 20 май марте эртаралтеш. Шочмо кундемын, ешын геройжо нерген фильмым войзыман але ойлымашым серыман.

«Дети России – 2025» конкурс 15 май марте шуйна. Тушко 14 ияш марте икшыве ушнен кертеш. Шочмо калыкын вургемжым чиен, фотом ыштыман да шке калык нерген кӱчык уверым возыман. Тӱрыс увер – concours.nazaccent.ru сайтыште.

Марий Элысе увер

Ӱдыр-рвезе-влак, В.Колумбын 90 ияш лӱмгечыжлан пӧлеклалтше «Шочмо йылме – «эн кугу вий кидыштет» регион-влак кокласе краеведений конкурсыш ушныза. Йодмашым 15 ноябрь марте колтыза. Тӱрыс увер – marnii.ru сайтыште.

15 май марте С.Г.Чавайн лӱмеш Калыкле книгагудышто «Патриотическое слово» сылнымут фестиваль эртаралтеш. Кугу Ачамланде сарыште Сенгымашлан 80 ий теммылан пӧлеклалтше ятыр мероприятий лиеш. Тичмаш увер – nbmariel.ru сайтыште.

Марий Элыште КВН-ын юниор-лигыжын финалже эртаралтын. 2025 ийын чемпионжо лӱмым «Аскорбинка» команде сулен налын. Даниил Беспалов «Эн сай рвезе роль» номинацийыште сенгышыш лектын.

Родо-тукым шарна – герой ила

Тўналтышыже – 1-ше
лаштыкыште.

Кажне ешын – шке историйже, шке талешкыже. Конкурсын финалистше-шамыч «Фотошарныктыш», «Еш тоштер», «Ешын Шарныктыш книгаже» таңаслаште шымлыме пашашт дене палдареныт.

Талешкын илышыж гыч ик тат

Мыланем «Ешын ӧрыктарыше историйже» таңасыште йоча-влакын каласкалымыштым аклаш логалтын. Ятыр арверым, фотом, серышым кучылтын, ўдыр-рвезе-шамыч кугезе коча-коваштын сар жапысе йоча пагытышт, фронтысо келшынамаш, ваш полшынамаш але йӧратынамаш да икте-весылан ўшанле улмо нерген палдареныт. Теве Параньга район гыч Александр Мурзанаев кочажын, Владимир Павлович Мурзанаевын, клоун Юрий Никулин дене пырля Кугу Ачамланде сарыште ик полкышто служитлымышж нерген ойлен. Звенигово район гыч Лиза Романова кокаж деке унала мийымеке, тошто совлам эре ӧрын ончен. Тудо тыглай огыл. «Тиде совлам тукум кочам Лев Маркович Орлов Кугу Ачамланде сар гыч конден, – ойла изи ўдыр. – Тудо кокымшо Белорусский фронтышто снайпер лийын. 1945 ий февралыште тале кредалмаште нелын сусырген, но ушыжым йомдарен огыл. Ёмбагыже автоматым виктыше фашист

Алпаевамыт еш да «Эр вий» СДПО вуйлатыше М.М.Маланова.

тым шекланымеке, уло ўнарным поген, кочам тушманым ончылгоч йӧрыктен. Фашистын совлажым пеленже налын. Тукум кочам Сеңынамаш кечым госпитальныште вайлийын».

Дамир Севодняев (Курыкмари район) кугезе кочаже Виктор Максимович Белокуров да тудын салтак йолташыже Василий Рыбаков дене фронтышто лийше историй дене палдарен.

– Тиде историйым кочам каласкалаш возылын илен, – ойла Дамир. – Лач кокамлан, Ангелина Порфирьевна Белокуровалан, палдарен. 1945 ийыште Венский наступательный операций годым фашист кашакым сеңымеке, сал-

так-влак ике йолташыштым кычалаш тўналыныт. Кочам да икмыняр салтак подвалыш пуреныт. Тушто печкеште шинчыше йошкар аракам верештыныт. Шужышо, ярныше салтак-шамыч тамлен онченыт. Но... тудо аяран лийын. Лач тыгодым подвалыш кочамын Василий йолташыже толын лектын. Кочамым, тупыш сакен, санчастыш нангаен. Тыге кугезе кочам илыше кодын. Коктынат Сеңынамаш кечым вайлийын: кугезе кочам Веныште, йолташыже Германияштыште.

Кажне историй чонеш логалше лийын. Кугу Ачамланде сарын кочыжым уэш-пачаш шарныктарен. Самырык-влак кугезе вожыштын эртыме корныштым шарнаш тўналыт да ик тукум гыч весыш арален кодат гын, тунам ме виян калык улына да ончыкылык илышна волгыдо да пиалан лиеш.

«Мыйын еш архивем» конкурсын түрлӧ номинацийыштыже ятыр сенгыше лийын. Икымше верыш лектыныт:

«Фотошарныктыш» – Йошкар-Ола гыч Леухинмыт еш.

«Еш тоштер» – Курыкмари район гыч Севодняевмыт еш; Морко район гыч Красновмыт тукум.

«Ешын Шарныктыш книгаже» – Волжский район гыч Алпаевамыт еш.

Людмила ГРИГОРЬЕВА.
Авторын фотожо.

Онарын уныкаже

Йошкар-Оласе 14-ше номеран гимназийыште «Онарын уныкаже-влак» республикысе спорт таңасымаш эртаралтын. Тений тудо Йошкар-Ола, У Торъял, Морко да Кужэнгер районла гыч 5-6-шо класслаште тунемше виян рвезе-влакым чумырен.

Участник-шамыч шкаланышт келшыше патырым ойыреныт. Молан лач тудым ойырымо да шкешт нерген палдареныт. Умбагыже таңасымаш спортзалыште лийын. Эрге-влак куржталыныт, пикш гыч лўйкаленыт, капкылыштым нӧлтеныт, ўштӧ дене кучедалыныт, агытан семын ваш шогеныт. Марий сем почеш тавалтен мош-

тымашыштым ончыктеныт. Спорт таңасымаште сенгышыш Морко район Арын школышто 6-шо классыште тунемше Родион Крылов (Чумбылат) лектын.

– Ты конкурслан мый ондакак ямдылалташ тўналынам. Кидым вияндынам. Ёшто дене кучедалаш тунемаш Моркыш коштынам. Илышем спорт дене пенгыдын кылдалтын. Куржталам, ече дене ўчашем, но але марте тыгай таңасымаште лийгын омыл. Весканат икемым терген ончаш кумылем уло, – ойла чулым рвезе.

Тыгай таңасымашым эртарыме йўла 14-ше гимназийыште икмыняр ий ила, но республик кўкшы-

тыштӧ икымше гана лийын. Вес ийын эше шукурак чулым да виян Онарын уныкаже-влакым вучат.

Катя СЕРГЕЕВА.
Авторын фотожо.

Снимкыште: 14-ше гимназий вуйлатыше В.Н.Цепелев, Родион да Арын школ директор Е.И.Семенов.
Авторын фотожо.

Арулыкым эскерыза!

Арулыкым түшкан эскерыза,
Тунемше, ньога, кугыен – чылан.
Чыла вере те үштын шындыза,
Ида чамане вийым түнйалан.

Черке йыр ме погышна атым,
Шүкшакым, түрлө куштырам.
«Йытыраен кө?» йодышлан
Вашештышна: «Тиде ме түшкан!»

Ме шке уремым да памашым
Огына пагале южгунам:
Кышкылтына кагазым, атым.
Аралыза те шочмо пүртүсдам!

*6-шо классыште тунемше-влак.
Волжский, Сотнур.*

Школ йыр – у сад

Шочмо кундемысе пүртүсым
аралаш да түзаташ самырык туку-
мым кумыланденак шогыман.
Мутлан, пушенге озымым шынды-
маш нунылан поснак келша. Тыге
ўдыр-рвезе-шамыч сомылыштын
лектышыжым ужыт, поро пашам
ыштен кертмыштым умылат, шка-
лан да воктен улшо ең-шамычлан
куаным пөлеклат. Волжский район
Пөтъял школышто тунемше-ша-
мычат «Сенгымаш сад» акцияшке
ушненыт (снимкыште). Школ вок-
тенысе кумдыкышто олмапум да
шоптырвондым шынденыт. Ынде
нуно кушмыштым эскераш тўна-
лыт. Тыге йоча-шамыч пүртүсым
йораташ да аклаш тунемыт.

*Нина ВАСИЛЬЕВА.
Татьяна ВАСИЛЬЕВАН фотожо.*

Мландым түзатымашке ошкыл

Ме шке илышланна, шочмо
суртланна гына огыл, пўтынъ
тўнйалан мутым кучена. Пўртўс
верч тургыжланен, тудым ара-
лен да пойдарен, мландым тү-
затымашке эше ик ошкылым
ыштена. Кызыт экологий йодыш-
лан кугу тўткышым ойырат.
Звенигово район Чакмарий шко-
лышто 11-ше классыште тунем-
ше Дарья Зинова экологий дене
кылдалтше йодышым келгын
шымла. Арам огыл ныл ий по-
чела ты предмет дене районысо
олимпиадыште сенгыше-влак ра-
дамыш лектеш.

– Школышто экологийым
посна предмет семын огына
тунем. Биологийын да геогра-
фийын ужашыже семын шым-
лена. Олимпиадылан Татьяна
Николаевна Дмитриева сайын
ямдылен. Тудлан – кугу тау, –
ойла Даша.

Ўдыр пўртўс лонгаште кош-
таш да кушкыл-влакым шымлаш
моткоч йората. Сөраллыкым
ончаш – икте. А шочмо кунде-
мыште арулыкым эскерымаш –
кўлешан паша. Даша, тидым
умылен, экологий акциялашке
ушна. Пырля тунемме йолташы-
же-влак дене школ, памятник
йыр шўкым эрыктат, клумбы-
лашке мотор пеледышым, моло
кушкылым шындат.

– Пытартыш ийлаште, ши-
жалтеш, ең-влак экологий
верч утларак азапланаш тўна-
лыныт. Мыят изирак надырем
пыштем. Еңын мландымбаке
шўкым кудалтымышым ужа-
мат, тыге ышташ ок лий ма-
нын умылтарем. Южгунам
почешышт шке эрыкташ лога-
леш. Кызыт кажне гаяк ялышке
шўк контейнерым шынденыт.
Тидланат йывыртенам. Ынде
тор ик вере да вес вере кийыл-
таш ок тўнал манын ўшанем.
Йоча-влак, шарныза: могай
экологий, тугай тазалыкда, –
ойла ўдыр.

*Христина АЛЕКСАНДРОВА.
Снимкыште: Даша ден
тунуктышыжо Т.Н.Дмитриева.
Фотом школ архив гыч налме.*

Ладыра куэ

Йочасадна йыр моткоч шуко
куэ кушкеш. Кажне кечын уре-
мыш лекмеке, йоча-влак тудын

деке куржын мият да ондалыт
(снимкыште). Тиде пушенге
моло деч моторлыкшо дене ой-
ыртегалтеш, кумылым савы-
ра. Тудын пелен ласкалыкым
шижаш лиеш. Куэ – куатан пу-
шенге. Калык конгаш олташ пу-
лан кучылтеш. Тўрлө арверым
ыштымаште куэ дене пайдала-
нат. Ечым, кагазым ыштат. Куэн
лышташыжым нарынче да ужар
чийам ыштымаште кучылтыт.
Выныккланат пеш пайдале. Ти-
дын нерген йоча-шамычлан эре
ушештарена.

*Надежда ГОДУНОВА.
Йошкар-Ола, 80-ше номеран
«Ужара» йочасад.
Авторын фотожо.*

Рада – Янгаевмытын куанже

Түнямбалне могай гына урлык пий уке: бульдог, лабрадор, далматин, алабай, дункер... Изи, кугу капан, кўчык, кужу пуна. Икте – тале сонарзе, весе – сай орол, кумшо – кычалше. Кызыт яллашатат түрлө пийым ашнат. Теве Оршанке район Кугунур школышто 4-ше классыште тунемше Настя Янгаева (снимкыште) шпиц урлык пийым моткоч йората.

гын, моткоч куана. Төрштылаш тўнгалеш, кидышке налаш йодеш. Йоча-влакын момыштымыштым эскера да нунын семын кояш тырша. Настя почеш фортепиано дене шокта, шке семынже пуйто мура. Ёстембак сийым поген шындымек, чыланыштым кочкаш ўжеш. Тыгак ныжылгылыкым йората.

– Тыгай пийым кум ияшем годымак интернетыште ужынам. Да эре шоненам: «Ах, могай мотор, изи, весела. Мыйынат тыгай лийже ыле». Индеш ийым темымекем, вучен шуктенам. Ачам ден авам шочмо кечемлан эн шерге пөлекым ыштеныт. Тудлан Рада лўмым пуэнам. «Радость» шомак гыч. А документыште тыге возымо: «Вам на радость Графиня Монро». Тудо 2023 ий 11 августышто шочын, – ойла Настя.

Рада суртышто ила, пырля малаш йората. Уна-влак толът

– Ойыртемалтше урлык пийым ончас йөсö манын, шукынжо шонат. Пунышт кужу, ошо – эскерыман. Тиде нелылыкым ок лук, тўнжө – жапыштыже мушкаш, фен дене кошташ да шераш. Радалан шолтымо лудымо шылым, пакчасаскам пукшена. Пырыс деч шуко ок коч. Икмана, Рада мыланна куаным веле конда, – ойла Настян аваже Надежда Вячеславовна.

Христина АЛЕКСАНДРОВА.
Фотом еш архив гыч налме.

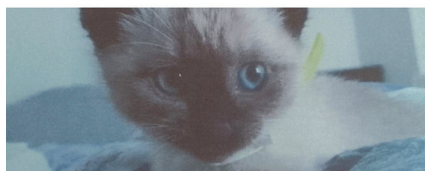
Графиня – у орол

Галя ковам ден Сергей кочамын Граф лўман пийышт лийын. Чаманен каласыман, тудо ала-кушко кудалын да тетла пörтылын огыл. Чот чаманенна. Шукерте огыл приют гыч пийым налынна (снимкыште). Тудо ончычсо пийна гаяк: шемалге-ош тўсан. Ава пий, садлан Графиня манын лўмденна. Тудо эше изиш öрмалга, лўдеш, кажныж деке тунемын шуын огыл. Туге гынат, мемнан дене модаш пеш йората. Унала мийымылан чот йывырта, кудалыштеш, төрштылеш... Мече дене модаш кумылан. «Чапат пу» манме командым пала. Эше икмыняр командылан туныкташ шонем.

Мария МАМАЕВА.

Йошкар-Ола, 23-шо номеран школ.
Фотом еш архив гыч налме.

Рокки, Кокос да Бастер

Мый ялыште илем, визымше классыште тунемам, янлык

кым, волькым изинек йоратем. Мыйын шуко янлыкем уло. Эн чот Кокос пырысемым, Бастер пиемым да Рокки Бальбо изи пачамым пагалем. Пий – пörтын оролжо, Кокос коля деч утара, а Рокки – изи йолташем. Кажне кечын мый нуным пукшем. Вара чылан пырля модына. Рокки, Кокос да Бастер эн лишыл йолташем-влак улыт!

Линда ПРОХОРОВА.

Марий Турек, Ардор.

Фотом-влакым еш архив гыч налме.

Йыгыр гай койыт

Мыйын кок пырысем уло. Нунылан Черныш ден Черничка лўмым пуэнам. Нуно икгай койыт. Чернышын шинчаже нарынче, а Черничкан ужарге. Пырыс-влак модаш, кочкаш да шуко малаш йоратат. Колямат поктылаш огыт öркәне. Мый нунын дене модам, жапыштыже пукшем да чот йоратем. Нуно изи йолташем улыт.

Полина МАЙКОВА.

Волжский, Пётъял.

«Кус-кус» лўман

Пырысын лўмыштыжө «ш», «с», «ч» да вес пич йўкан буква-влак улыт гын, янлык шке лўмжым писынрак умылаш тўнгалеш манмым колынам. Тидым шотыш налын, ныл йолан йолташланна Кус-кус лўмым пуэнна. Тудо кандаш тылза

пырысиге. Чўкыдын уремыш лекташ йодеш гынат, сурт деч тораш огеш кай. Мый тудын дене модаш йоратем. Кус-кус кажне йўдым мый декем пызнен возеш, тыге ме пырля малена.

Элевонора НИКИТИНА.

Морка, Купсола.

Педагогике науко кандидат, Россий Федерацийысе общий образованийын почётан пашаенже, Марий Эл Республикысе образованийын сулло пашаенже, Йошкар-Оласе 21-ше номеран Семёновка школышто туныктышо
О.Н.ВАСЕНИНА
ямдылен.

«19 май – Пионерийын кечыже» урок

1 Пионерын тўн законжым марлаш кусарыза.

- ✓ Пионер предан Родине.
- ✓ Пионер держит равнение на героев борьбы и труда.
- ✓ Пионер чтит память павших борцов и готовится стать защитником Родины.
- ✓ Пионер настойчив в учении, труде и спорте.
- ✓ Пионер – надёжный товарищ, уважает старших, заботится о младших, всегда поступает по совести.

3 Скобкышто улшо мут-влакым, марлаш кусарен, яра верыш шындыза.

1922 ий 19 май – пионер организацийын _____ (день рождения). Тений _____ (ей) 103 ий темеш.

Пионер-влакын шке организацийышт веле огыл, тыгак шке _____ (газета) лийын. Газетын _____ – (название) «Пионерская правда». 1925 ийыште «Артек» лўман пионер лагерь _____ (открылся). Тушто эн сай _____ (пионеры) каненит. «Артек» _____ (международный) статусан лийын. Россий кўкшытан «Орлёнок» лагерь _____ (был).

5 Йодыш-влаклан вашмутым пуыза.

- Кō тыгай пионер?
- Кунам пионер организаций шочын?
- Пионер организаций кōн лўмжым нумалын?
- Пионер организацийын тўн символжо да атрибутшо могай лийын?
- Пионер галстук молан йошкар тўсан лийын?
- «Пионерская правда» газет могай ийыште лекташ тўналын?
- Тимуровец-влак могай сомылым шуктенит?
- «Марш юных пионеров» мурын авторжо-влакым палемдыза.

7 Калыкмутын кокымшо ужашыжым палемдыза да марлашке кусарыза.

- А. Без друга
1) и на сердце вьюга 2) всё не туго 3) выиграешь бой
- Б. Кто любит лгать,
1) ценный клад 2) того нельзя за друга принять
3) узнавай в три года
- В. Дружба как стекло,
1) в лесу не найдешь 2) разобьешь – не сложишь
3) забывать её не спеши
- Г. Для дружбы
1) и гуся утащат 2) нет расстояний 3) и волков не боится
- Д. Крепкую дружбу
1) от не дружбы не отличишь 2) в лесу не найдешь
3) и топором не разрубишь
- Е. Для друга
1) посмотри на себя 2) и выдать тайну врага
3) семь вёрст не околица

8 Ўлнō ончыктымo пионер-герой-влак нерген уверым ямдылыза да йолташда-шамычлан палдарыза.

Зина Портнова, Валя Котик, Марат Казей, Лёня Голиков.

2 Текстым лудса да пионер-влакын могай модышышт нерген ойлалтмым палыза.

Тиде модышым пионер-влак пеш йōратенит. Модыш правил-шамычым Пермь кундемысе Краснокам район Мысы селаште илыше туныктышо шонен луктын. Икымше гана ты модышым военный-влак дене пырля 1964 ий 23 февралыште эртаренит. Варажым 1967 ий гыч тўналын СССР-ыште тиде модыш всесоюзный кўкшытан лийын.

4 Пионер организаций да атрибутшо дене кылдалтше мут-влакым палыза.

НРГО _____
РАБАНАБ _____
ЛАФГ _____
СТУЛГАК _____
МЯЗНА _____
КОНЗА _____
ТЮЛАС _____
ЧОЗНАК _____

6 Чын вашмутым ойырыза.

1. Пионерский приветствий:

- а) салам
- б) салют
- в) кид кучымаш

2. Пионер организацийын тўн документше:

- а) положений
- б) Устав
- в) решений

3. Отряд пионерлан мом пуэн:

- а) направленийым
- б) заданийым
- в) порученийым

4. Дружинын (отрядын) тўн органже:

- а) сбор
- б) слёт
- в) собраний

1 май – Шошо да Паша пайрем.

Уремна ару

«Шошымсо порылык арня – 2025» всероссийский акцияшкы меат ушненна. Кажне класс могай-гынат поро пашам шуктышаш. Тыге ме, тўналтыш класслаште тунемше-влак (снимкыште), кугурак вожатый Елена Валериановна дене пырля «Ару урем!» акцияшкы эрта-

раш кумыланна. Кораксола уремыште шўкшакым погышна. Ик мешакым темышна. Вожатыйна чыланнамат мокталтыш. Ял калык таум ыштыш.

Тўналтыш класслаште тунемше-влак.
Марко, Шўргыял.
Елена ГРИГОРЬЕВАН фотожо.

Мастар кид

Шоганын кечыже

Шоганын кечыжым Россияшкы идалыкклан кум гана палемдат: 5 майыште, 20 сентябрьыште, 31 октябрьыште. Ты пайдале пакчасаскам шынден шуктен огыдал гын, кызыт тидым ышташ келшыше жап. А тудын кушмыжым эскераш онгайрак лийже манын, фото-со семын сўрастарыза. Шинча ден умшам тўрлў тўсан кагаз гыч пўчкын лукса, кок могыран скотч полшымо дене пижыктыза. Нерым фломастер дене сўретлыза.

Пўртўс илыш

Шошым ожнысек чеве пагытлан шотлат. Тыгодым кече шоко-шо йоллажым мыланна пўлекла. Тўрлў кайык шоcho кундемыш чонештен толын. Кажныже сылне мурсежме дене кумылым савыра. Мыланем шырыкын шўшкалтымыже утларак келша. Кузе

тыге мастарын кертеш? Могайгына савыртышан семым ок лук! Колыштат да ўрат. Йырым-йыр илыш тўзлана. Мланде шинча ончылнак ужар ковўр дене петырналтеш. Тиде пўртўс илыш.

Света СОКОЛОВА.
Марко, Коркатово.

Историйым шергалына

1945 ий 2 майыште маршал-влак Георгий Жуков ден Иван Коневын вуйлатыме совет войска-шамыч Германияшкы рўдолажым, Берлиным, сеген налыныт.

«За взятие Берлина» медаль дене ик миллион шўдў тўжем утла сарзе еным палемденит.

1945 ий 6 майыште совет войска-влак Пражский операцийым тўналыныт. Кугу Ачамланде саргодым ты операций пытартыш лийын. Тыгодым Прагым утареныт, «Центр» армияшкы группажым пленыш налыныт.

Тўшто

- Пылышыжым пўтыралам – шинчажым кара.
- Ишкыш сакаш лиеш, шондыкыш пышташ ок лий.
- Шогертенын почшо шкеж деч кужу.

Мария МАМАЕВАН сўретше.
Йошкар-Ола, 23-шо номеран школ.

0+

Марий Эл Республикасы
«Марий Эл»
увер агентстве» КАУ.
Директор –
Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тўн редактор –
А.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1550 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикасы Тўвыра,
печать да калык-влакын пашашт
шотышто министерстве,
Марий Эл Республикасы
«Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакция да издатель: Марий Эл
Республикасы «Марий Эл»
увер агентстве» КАУ,
424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше
идальке урем, 20-шо пўрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцияшкыште
погымо да верстатлыме,
«Марий Эл Республикасы
Правительствын
типографияжы» ООО-што
ямде оригинал-макет гыч
савыктыме.
Типографияшкы адресше:
424000, Йошкар-Ола,
Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пумы жап –
14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцияшкы
шонымашышт тўрлў лийын кертят.
Серыш-влак мўнгеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru
Сайтын адресше: ямделий.рф

Газетым Кыл, информационный
технологий да массовый
коммуникаций сферым
эскерыме шотышто
федеральный службын Юл кун-
дем федеральный округысо
управленийышкы
регистраватыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404,
2023 ий 22 сентябрьыште пумы.

У конкурс

«К» буква дене.

Мамаевтыт тукум.

Тукымнан кугыракше – кочай

Мемнан моткоч кугу ешна, чылан ваш-ваш пагалена. Эн кугыракше – кочайна, 70 ийымат темен. Кугу ешым чумырен, шым йочам ончен куштен. 12 уныкан кочана да иктылан – кугезе коча. Ме тудден кугешнена, пешак чот йоратена. Кочай – «Пашан ветеранже», яра ок шинче кызтат.

Сурт коклаште түрлө сомылым ышта. Сулен налме канышыш лекмешкыже, Кужэнгер районысо «Искра» колхозышто тракторист лийын, вакшыште пырчым йонгыштен, ороллан ыштен.

Егор МАМАЕВ.
Шернур, 6-шо номеран
«Ший онгыр» йочасад.

Шотлыза.

Янлык-влакым келшыше
умылштыт дене үшыза.Шола вел
сүретым ончен,
пурла могорышто
цифр-влакым ушы-
за да чиялтыза.

Күтүштö

Качырий кува каза күтүм күта. Кенета кечывалланрак кудырчö кудыртыш. Куршембал кундемыште кече койын-койын кодо. Күтүшкө Кырля куржо. Котомкаштыже консерве, кулич, кинде, когыльо койылалтышт. «Коч, Качырий кокай, – кугешнен каласыш Кырля. – Кок кинде курикам казавачамлан конденам». Качырий кува куаныш, когылым кочко, кумылжо күзыш. Канде кават койылалтыш. Кече кужеме: күтүм күташ каныле. «Кумыт, кандаше, коло кокыт», – Кырля казам кычкырале. Каза күтүм Куршембак Качырий кокажлан кумылын кондыш. Качырий кува, Кырлялан кок кило кампеткым кучыктен, кудышкыжо канаш колтыш.

6-шо классыште тунемше-влак.
Волжский, Сотнур.

Йоча-шамыклан школ
марте миен шуаш полшыза.